

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-116-03

Druk nr 2783

Warszawa, 2 kwietnia 2004 r.

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks karny
i ustawy - Kodeks karny wykonawczy.**

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z wyrazami szacunku

(-) Leszek Miller

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks karny i ustawy – Kodeks karny wykonawczy

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 47 otrzymuje brzmienie:

„Art. 47. § 1. W razie skazania sprawcy za umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu albo za inne przestępstwo umyślne, którego skutkiem jest śmierć człowieka, ciężki uszczerbek na zdrowiu, naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, sąd może orzec nawiązkę na rzecz instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, wpisanej do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, której podstawowym zadaniem lub celem statutowym jest spełnianie świadczeń na cele bezpośrednio związane z ochroną zdrowia, z przeznaczeniem na ten cel.

§ 2. W razie skazania sprawcy za przestępstwo przeciwko środowisku, sąd może orzec nawiązkę na rzecz instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, wpisanej do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, której podstawowym zadaniem lub celem statutowym jest spełnianie świadczeń na cele bezpośrednio związane z ochroną środowiska, z przeznaczeniem na ten cel.

§ 3. W razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355, prowadzącego pojazd mechaniczny, jeżeli był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo zbiegł z miejsca zdarzenia, sąd może orzec nawiązkę na rzecz instytucji,

stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, wpisanej do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, której podstawowym zadaniem lub celem statutowym jest spełnianie świadczeń na cele bezpośrednio związane z udzielaniem pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych, z przeznaczeniem na ten cel.”;

2) uchyla się art. 47a;

3) art. 48 otrzymuje brzmienie:

„Art. 48. Nawiązkę orzeka się w wysokości do 100 000 złotych.”;

4) art. 49 otrzymuje brzmienie:

„Art. 49. § 1. Odstępując od wymierzenia kary, a także w wypadkach wskazanych w ustawie, sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 na rzecz instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, wpisanej do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, której podstawowym zadaniem lub celem statutowym jest spełnianie świadczeń na określony cel społeczny, bezpośrednio związany z ochroną dobra naruszonego lub zagrożonego przestępstwem, za które skazano sprawcę, z przeznaczeniem na ten cel; świadczenie to nie może przekroczyć 20 000 złotych.

§ 2. W razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 178a sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 na rzecz instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, o których mowa w art. 47 § 3, z przeznaczeniem na cel bezpośrednio związany z udzielaniem pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych; świadczenie to nie może przekroczyć 60 000 złotych.”;

5) art. 49a otrzymuje brzmienie:

„Art. 49a. § 1. Organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia, o których mowa w art. 47 i art. 49, muszą obejmować swoją działalnością terytorium całego kraju.

§ 2. Minister Sprawiedliwości prowadzi wykaz, do którego wpisuje instytucje, organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia, o których mowa w art. 47 i art. 49. Wpisu do wykazu dokonuje się na wniosek zainteresowanego podmiotu. Wykaz jest publikowany co najmniej raz w roku w formie obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Sprawiedliwości.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.²⁾) po art. 196 dodaje się art. 196a w brzmieniu:

„Art. 196a. § 1. Instytucje, fundacje, stowarzyszenia oraz organizacje społeczne wpisane do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, o którym mowa w art. 49a § 2 Kodeksu karnego, są obowiązane do końca każdego roku kalendarzowego przekazać Ministrowi Sprawiedliwości aktualne informacje o swoich podstawowych zadaniach lub celach statutowych, zaś fundacje, stowarzyszenia oraz organizacje społeczne również o zasięgu działania.

§ 2. Instytucje, fundacje, stowarzyszenia lub organizacje społeczne, które w wyniku wykonania prawomocnie orzeczonego środka karnego w postaci nawiązki, określonej w art. 47 Kodeksu karnego lub świadczenia pieniężnego określonego w art. 49 Kodeksu karnego otrzymały środki finansowe, są obowiązane do sporządzania i przekazywania Ministrowi Sprawiedliwości rocznych sprawozdań dotyczących wykorzystania tych środków w terminie do 20 lutego roku następującego po roku, w którym je otrzymały oraz do wyodrębnienia tych środków w ewidencji księgowej.

§ 3. Sprawozdanie, o którym mowa w § 2, powinno zawierać informację o wysokości otrzymanych środków finansowych.

wych oraz rozliczenie tych środków ze wskazaniem celów, na które zostały przeznaczone.

- § 4. Minister Sprawiedliwości może zlecić kontrolę zgodności z prawdziwym stanem danych zawartych w sprawozdaniu, o którym mowa w § 2. Kontrola może także dotyczyć spełnienia przez instytucję, fundację, stowarzyszenie lub organizacje społeczne obowiązków, o których mowa w § 1 lub 2.
- § 5. W przypadku stwierdzenia, że instytucja, stowarzyszenie, fundacja lub organizacja społeczna wykorzystwała środki finansowe, o których mowa w § 2, niezgodnie z ich przeznaczeniem, nie wyodrębniła tych środków w ewidencji księgowej lub nie przekazała informacji, o których mowa w § 1, Minister Sprawiedliwości wykreśla, w drodze decyzji administracyjnej, ten podmiot z wykazu, o którym mowa w art. 49a § 2 Kodeksu karnego.
- § 6. Prezesi sądów apelacyjnych są obowiązani, w terminie do 20 lutego każdego roku, przekazać Ministrowi Sprawiedliwości zestawienie środków finansowych przekazanych w poprzednim roku poszczególnym instytucjom, fundacjom, stowarzyszeniom oraz organizacjom społecznym, w wyniku wykonania orzeczeń, o których mowa w § 2, zapadłych w sądach na obszarze danej apelacji.”.

Art. 3. Przepisy art. 196a § 2 i 6 ustawy wymienionej w art. 2 mają zastosowanie do instytucji, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, o którym mowa w art. 49a § 2 ustawy wymienionej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

¹⁾ Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, z 2002 r. Nr 111, poz. 1061 i Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 25, poz. 219.

²⁾ Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 701, Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1318, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, Nr 111, poz. 1194 i Nr 151, poz. 1686, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 121, poz. 1033 i Nr 200, poz. 1679 oraz z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 142, poz. 1380 i Nr 179, poz. 1750.

UZASADNIENIE

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks karny wykonawczy ma na celu wprowadzenie uregulowań pozwalających na usunięcie nieprawidłowości związanych z niewłaściwym wykorzystaniem środków finansowych, pochodzących z nawiązek oraz świadczeń pieniężnych orzekanych przez sądy na podstawie przepisów art. 47, 47a i art. 49a Kodeksu karnego.

W projekcie przewiduje się wprowadzenie fakultatywności w zakresie orzekania środków karnych, przewidzianych w dotychczasowych przepisach art. 47a i 49a Kodeksu karnego (art. 47 § 3 i art. 49 § 2 K.k. w wersji proponowanej w projekcie).

Jak wykazuje praktyka, przewidziana w dotychczasowych przepisach obligatoryjność orzekania tych środków karnych ogranicza ich funkcję zarówno w zakresie prewencji, jak też w zakresie odszkodowania. Tym samym względy racjonalnej polityki karnej przemawiają za zmianą dotychczasowego rozwiązania na rzecz pozostawienia orzekania tych środków karnych do uznania sądu.

Proponowana zmiana treści przepisu art. 47 § 1 Kodeksu karnego pozwoli na ograniczenie kręgu tych podmiotów, na rzecz których możliwe będzie orzekanie nawiązek w razie skazania za umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu albo za inne przestępstwo umyślne, którego skutkiem jest śmierć człowieka, ciężki uszczerbek na

zdrowiu lub rozstrój zdrowia – poprzez wprowadzenie wymogu, aby były to instytucje lub organizacje społeczne, których podstawowym celem statutowym jest spełnianie świadczeń na cele bezpośrednio związane z ochroną zdrowia.

Podobnie, zmiana treści przepisu art. 47 § 2 Kodeksu karnego zmierza do ograniczenia instytucji oraz innych podmiotów, na rzecz których możliwe będzie orzekanie nawiązek w razie skazania za przestępstwa przeciwko środowisku.

Nowelizacja art. 49 § 1 Kodeksu karnego ma na celu zapewnienie przekazywania świadczeń orzekanych przez sądy na podstawie tegoż przepisu, na cele bezpośrednio związane z ochroną dóbr naruszonych lub zagrożonych przestępstwem, za które sprawcę skazano, na rzecz instytucji i stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, której podstawowym zadaniem statutowym jest spełnianie świadczeń na taki cel.

Równocześnie w projektowanych przepisach art. 47 § 1-3 i art. 49 Kodeksu karnego proponuje się, aby wyrok wyraźnie określał, że nawiązka lub świadczenie pieniężne orzekane są z przeznaczeniem na cel wskazany w statucie danego podmiotu.

Proponowana w projekcie zmiana treści art. 48 oraz art. 49 Kodeksu karnego (w części dotyczącej określenia górnej granicy świadczenia pieniężnego) jest następstwem rezygnacji z systemu parametrycznego, przy określaniu wysokości nawiązki i świadczenia pieniężnego, o których mowa w tych przepisach.

Wprowadzenie systemu kwotowego ułatwi i przyspieszy orzekanie, uwalniając sądy od konieczności dokonywania odnośnych ustaleń wysokości najniższych miesięcznych wynagrodzeń, co jest niezbędne przy aktualnie obowiązującym systemie parametrycznym.

Ponadto, nowe unormowanie dotyczące nawiązki i świadczeń pieniężnych usunie kontrowersję dotyczącą dotychczasowego ujęcia w Kodeksie karnym, przy którym ich wysokość jest ustalana w odniesieniu do czasu orzekania, a nie do czasu popełnienia czynu zabronionego.

Równocześnie w projekcie proponuje się dodanie w Kodeksie karnym przepisu art. 49 oraz nowelizację Kodeksu karnego wykonawczego poprzez dodanie przepisu art. 196a.

W aktualnym systemie prawnym środki finansowe przekazane instytucjom lub organizacjom społecznym w wyniku wykonania środka karnego w postaci nawiązki z art. 47 lub świadczenia pieniężnego z art. 49 K.k. – pozostają w praktyce poza ja-

kąkolwiek kontrolą. Nie są już kontrolowane w postępowaniu karnym wykonawczym, jako że z chwilą ich wpłacenia przez sprawcę – ten etap postępowania karnego jest zakończony.

Równocześnie nie mogą one być kontrolowane przez organy kontroli skarbowej, gdyż nie są środkami publicznymi w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148).

Nie może tutaj być także odniesienia do trybu kontroli środków publicznych przekazywanych na rzecz instytucji pozarządowych (dotacje), o których mowa w art. 71 ustawy o finansach publicznych – jako, że środki finansowe z art. 47 i 49 K.k. są przekazywane w wyniku wykonania prawomocnych orzeczeń sądowych. Przekazanie i wykorzystanie tych środków nie może być zatem przedmiotem jakiegokolwiek umowy pomiędzy sądem a podmiotami korzystającymi z tych środków i niemożliwy byłby zwrot środków niewłaściwie wykorzystanych.

W projekcie przyjęto w związku z tym rozwiązanie, zgodnie z którym nawiązki i świadczenia określone w art. 47 i 49 K.k. mogłyby być orzekane jedynie na rzecz tych organizacji społecznych, fundacji i stowarzyszeń, które byłyby wpisane do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości oraz które swoim zasięgiem działania obejmowałyby cały kraj (art. 49a K.k. w wersji proponowanej w projekcie). Równocześnie podmioty te obowiązywałyby do wyodrębnienia przekazanych im przedmiotowych środków finansowych w prowadzonej ewidencji księgowej oraz składałyby coroczne sprawozdania Ministrowi Sprawiedliwości ze sposobu ich wykorzystania. Równocześnie Minister Sprawiedliwości mógłby zlecić przeprowadzenie kontroli wymienionych podmiotów. W razie stwierdzenia określonych nieprawidłowości, dany podmiot byłby wykreślany z wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, a tym samym niemożliwe byłoby zasądzenie w przyszłości przez sądy na jego rzecz nawiązek lub świadczeń pieniężnych.

Wykaz byłby publikowany, co najmniej raz do roku, w formie obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Sprawiedliwości (art. 196a K.k.w. w wersji proponowanej w projekcie).

Nowelizacja pomija uregulowania dotyczące nawiązek, zawarte w art. 212 § 3 i art. 216 § 4 K.k.

Zauważyć trzeba, że w przepisach tych przewiduje się orzeczenie nawiazki na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża lub na cel społeczny, wskazany przez pokrzywdzonego.

Orzeczenie nawiazki ma zatem tutaj na celu m.in. uwzględnienie prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego.

Z uwagi na specyficzny rodzaj chronionego dobra, jakim jest godność i cześć człowieka, przepisy te dają pokrzywdzonemu możliwość wskazania celu społecznego, na jaki zostanie orzeczona nawiazka – wiążąc w tym zakresie sąd. Pokrzywdzony wybiera zatem cel społeczny, na który sprawca wpłaci nawiazkę.

Zmiany w tym zakresie, jak również wprowadzenie ewentualnej kontroli wydatkowania przekazanych środków mogłyby stanowić naruszenie tych swoistych uprawnień pokrzywdzonego.

Wejście w życie projektowanej ustawy nie wywoła dodatkowych skutków finansowych dla budżetu państwa. Zakłada się, że przewidziane w niej czynności związane z prowadzeniem wykazu oraz kontrola byłyby wykonywane przez Wydział Kontroli Ministerstwa Sprawiedliwości.

Natomiast zapewnienie prawidłowości wydatkowania środków finansowych przez organizacje społeczne spełniające świadczenia na cele bezpośrednio związane z ochroną zdrowia, ochroną środowiska oraz pomocą pokrzywdzonym w wypadkach komunikacyjnych może przyczynić się do realnego finansowego wsparcia państwa w tych sferach działalności.

Wielkość tej pomocy finansowej jest niemożliwa do oszacowania.

Projekt był konsultowany z Sądem Najwyższym, Naczelną Radą Adwokacką i Krajową Radą Sądownictwa. W toku tych konsultacji nie zgłoszono uwag do projektu. Z uwagi na charakter regulacji, projektu nie poddano konsultacjom społecznym w szerszym zakresie.

Projektowana ustawa pozostaje bez wpływu na rynek pracy, konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki oraz na sytuację i rozwój regionalny.

**URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**

MINISTER

Prof. dr hab. Danuta Hübner

Min. DH-1025 /04/DPE/agg

Warszawa, 17.03.

2004 r.

**Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów**

Opinia o zgodności projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny i ustawy – Kodeks karny wykonawczy, z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2, ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Danutę Hübner, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej

W związku z przedłożonym projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny i ustawy – Kodeks karny wykonawczy (pismo nr RM-10-116-03), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:
Pan Grzegorz Kurczuk
Minister Sprawiedliwości

GABINET
SEKRETARZA RADY MINISTRÓW
2004-03-18

